

07.06.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**07 Haziran 2023
Çarşamba**

07.06.2023

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

07 Haziran 2023 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

MİLLETLERARASI ANDLAŞMA

— 2023 Yılı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İktisadi ve Mali İşbirliği Anlaşmasının Onaylanması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 7302)

YÖNETMELİK

— Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

YARGI BÖLÜMÜ

YARGITAY KARARLARI

— Yargıtay 9. Hukuk Dairesine Ait Kararlar

TMO, hububat alım detaylarını belirledi

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) Genel Müdürlüğünce, ülke genelindeki yaklaşık 310 iş yerinde ve protokol imzalanan lisanslı depolarda hububat alımı yapılacağı bildirildi.

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) Genel Müdürlüğü, 2023 dönemi hububat alım fiyat ve politikalarına ilişkin açıklama yaptı.

Türkiye'de hububat hasadına geçen ay başlandığı hatırlatılan açıklamada, ülke genelinde hasadın, bugün itibarıyla yaklaşık yüzde 5 seviyesinde olduğu kaydedildi.

TÜİK verilerine göre, bu yıl üretimin buğdayda geçen yıla göre yüzde 3,8 artışla 20,5 milyon ton, arpada ise geçen yıla göre yüzde 1,2 artışla 8,6 milyon ton olacağını beklendiği ifade edilen açıklamada, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın hububat alım fiyatlarını duyurduğu anımsatıldı.

Açıklamada, ofisin, üreticilerin iş yerleri önünde uzun süre beklemelerini önlemek amacıyla uyguladığı randevulu alım sisteminin devam edeceği belirtilerek, şu bilgiler verildi: "TMO, Türkiye genelinde bulunan yaklaşık 310 iş yerinde ve protokol imzalanan lisanslı depolarda (yaklaşık 230 nokta) alım faaliyeti gösterecek. TMO ile protokol imzalayan lisanslı depoculuk şirketleri www.tmo.gov.tr internet adresinde yayımlanmakta olup üreticilerimiz bu depolara teslim ettiği ürününü Elektronik Ürün Senedi (ELÜS) olarak TMO'ya satabilecekler. Ürün bedeli ödemeleri, ürünün TMO'ya teslim edildiği tarihten itibaren 30 gün içerisinde üreticilerin banka hesaplarına aktarılacak."

TMO iş yerlerinde pazar günleri hariç haftanın 6 günü alım yapılacağına kaydedildiği açıklamada, "Lisanslı depolara ürün teslim edilmesi halinde; yüzde 2 stopaj, yüzde 2 SGK prim kesintisi muafiyeti, 750 liraya kadar ton başına 25 lira nakliye desteği, araç başına 25 lira analiz desteği, depo kira ücreti desteğinin yanında Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerinden ürün bedelinin yüzde 75'ine kadar sıfır faizli 9 ay vadeli kredi kullanma imkanı bulunuyor." ifadesi kullanıldı.

Hizmet Bedeli kesintisi yüzde 1 oranında yapılacak

Açıklamada ayrıca, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından, hububat üretiminin teşvik edilmesi amacıyla bu yıl, Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıtlı buğday ve arpa üreticilerine, kayıtlı üretim miktarı kadar tüm kesimlere yapılan satışlar için ton başına buğdayda 1000 lira, arpada ise 500 lira ilave hububat primi desteği verileceği kaydedilerek, buğday, arpa, çavdar, yulaf ve tritikale alımlarında ÇKS'ye kayıtlı üreticilerden ürün bazında sisteme kayıtlı üretim miktarı kadar alım yapılacağı belirtildi.

TMO iş yerlerine satılan ürünün borsa tescil ücretinin TMO tarafından karşılanacağına dikkat çekilen açıklamada, şöyle devam edildi: "Boşaltma ücreti alınmayacaktır. Geçici alım merkezlerinde Hizmet Bedeli kesintisi yüzde 1 oranında yapılacak. TMO, altyapısı uygun olan ticaret borsalarında hububat alımı yapacaktır. Ticaret borsası üzerinden alım yapan iş yerlerinde üreticiler, randevu almak suretiyle hem borsalar üzerinden hem de doğrudan iş yerlerine gelerek ürünlerini TMO'ya satabileceklerdir. Borsa üzerinden lisanslı depoya ürün teslim etmek isteyen üreticilerimiz, randevuya gerek kalmadan ürününü teslim ederek ELÜS yoluyla TMO'ya satabilecektir."

Açıklamada, ekmeklik ve makarnalık buğday ile arpa fiyatlarına kalitesine göre (1. Grup) ton başına 100 lira ilave fiyat verileceği ifade edilerek, bu şekilde 1. grup ekmeklik buğday fiyatının ton başına 8.350 lira, makarnalık buğday fiyatının ton başına 9.100 lira, arpa fiyatının ise ton başına 7.100 lira olacağı belirtildi.

Öte yandan açıklamada, TMO'ya ürün teslim edecek üreticilerin, alım noktalarında herhangi bir zorlukla karşılaşmamaları için ÇKS bilgilerini güncellemeleri, randevularını mutlaka almaları ve ürünlerini randevu alınan gün getirmeleri, anlaşmalı bankalardan alınacak ürün kartı veya banka hesap numaraları ile alım noktalarına gelmeleri gerektiği kaydedildi.

Lisanslı depolara ürün teslim edeceklerin, bankadan ELÜS işlem emrine izin veren yatırım hesabı açmaları ve en yakın Türkiye Ürün İhtisas Borsası'na başvurarak üye olmaları gerektiği belirtilen açıklamada, ürünün, iş yerlerine/lisanslı depolara ürün sahibi tarafından veya vekalet verilerek getirilmesi gerektiği vurgulandı.

TMO, hububat alım detaylarını belirledi

07.06.2023

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) Genel Müdürlüğünce, ülke genelindeki yaklaşık 310 iş yerinde ve protokol imzalanan lisanslı depolarda hububat alımı yapılacağı bildirildi.

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) Genel Müdürlüğü, 2023 dönemi hububat alım fiyat ve politikalarına ilişkin açıklama yaptı.

Türkiye'de hububat hasadına geçen ay başlandığı hatırlatılan açıklamada, ülke genelinde hasadın, bugün itibarıyla yaklaşık yüzde 5 seviyesinde olduğu kaydedildi.

TÜİK verilerine göre, bu yıl üretimin buğdayda geçen yıla göre yüzde 3,8 artışla 20,5 milyon ton, arpada ise geçen yıla göre yüzde 1,2 artışla 8,6 milyon ton olacağını beklediği ifade edilen açıklamada, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın hububat alım fiyatlarını duyurduğu anımsatıldı.

Açıklamada, ofisin, üreticilerin iş yerleri önünde uzun süre beklemelerini önlemek amacıyla uyguladığı randevulu alım sisteminin devam edeceği belirtilerek, şu bilgiler verildi: "TMO, Türkiye genelinde bulunan yaklaşık 310 iş yerinde ve protokol imzalanan lisanslı depolarda (yaklaşık 230 nokta) alım faaliyeti gösterecek. TMO ile protokol imzalayan lisanslı depoculuk şirketleri www.tmo.gov.tr internet adresinde yayımlanmakta olup üreticilerimiz bu depolara teslim ettiği ürününü Elektronik Ürün Senedi (ELÜS) olarak TMO'ya satabilecekler. Ürün bedeli ödemeleri, ürünün TMO'ya teslim edildiği tarihten itibaren 30 gün içerisinde üreticilerin banka hesaplarına aktarılacak."

TMO iş yerlerinde pazar günleri hariç haftanın 6 günü alım yapılacağını kaydedildiği açıklamada, "Lisanslı depolara ürün teslim edilmesi halinde; yüzde 2 stopaj, yüzde 2 SGK prim kesintisi muafiyeti, 750 liraya kadar ton başına 25 lira nakliye desteği, araç başına 25 lira analiz desteği, depo kira ücreti desteğinin yanında Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerinden ürün bedelinin yüzde 75'ine kadar sıfır faizli 9 ay vadeli kredi kullanma imkanı bulunuyor." ifadesi kullanıldı.

Hizmet Bedeli kesintisi yüzde 1 oranında yapılacak

Açıklamada ayrıca, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından, hububat üretiminin teşvik edilmesi amacıyla bu yıl, Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıtlı buğday ve arpa üreticilerine, kayıtlı üretim miktarı kadar tüm kesimlere yapılan satışlar için ton başına buğdayda 1000 lira, arpada ise 500 lira ilave hububat primi desteği verileceği kaydedilerek, buğday, arpa, çavdar, yulaf ve tritikale alımlarında ÇKS'ye kayıtlı üreticilerden ürün bazında sisteme kayıtlı üretim miktarı kadar alım yapılacağı belirtildi.

TMO iş yerlerine satılan ürünün borsa tescil ücretinin TMO tarafından karşılanacağına dikkat çekilen açıklamada, şöyle devam edildi: "Boşaltma ücreti alınmayacaktır. Geçici alım merkezlerinde Hizmet Bedeli kesintisi yüzde 1 oranında yapılacak. TMO, altyapısı uygun olan ticaret borsalarında hububat alımı yapacaktır. Ticaret borsası üzerinden alım yapan iş yerlerinde üreticiler, randevu almak suretiyle hem borsalar üzerinden hem de doğrudan iş yerlerine gelerek ürünlerini TMO'ya satabileceklerdir. Borsa üzerinden lisanslı depoya ürün teslim etmek isteyen üreticilerimiz, randevuya gerek kalmadan ürününü teslim ederek ELÜS yoluyla TMO'ya satabilecektir."

Açıklamada, ekmeçlik ve makarnalık buğday ile arpa fiyatlarına kalitesine göre (1. Grup) ton başına 100 lira ilave fiyat verileceği ifade edilerek, bu şekilde 1. grup ekmeçlik buğday fiyatının ton başına 8.350 lira, makarnalık buğday fiyatının ton başına 9.100 lira, arpa fiyatının ise ton başına 7.100 lira olacağı belirtildi.

Öte yandan açıklamada, TMO'ya ürün teslim edecek üreticilerin, alım noktalarında herhangi bir zorlukla karşılaşmamaları için ÇKS bilgilerini güncellemeleri, randevularını mutlaka almaları ve ürünlerini randevu alınan gün getirmeleri, anlaşmalı bankalardan alınacak ürün kartı veya banka hesap numaraları ile alım noktalarına gelmeleri gerektiği kaydedildi.

Lisanslı depolara ürün teslim edeceklerin, bankadan ELÜS işlem emrine izin veren yatırım hesabı açmaları ve en yakın Türkiye Ürün İhtisas Borsası'na başvurarak üye olmaları gerektiği belirtilen açıklamada, ürünün, iş yerlerine/lisanslı depolara ürün sahibi tarafından veya vekalet verilerek getirilmesi gerektiği vurgulandı.

2023 TMO alım fiyatları şöyle:

07.06.2023

CİNSİ		ALIM FİYATI (TL/TON)
MAKARNALIK BUĞDAYLAR	MAKARNALIK BUĞDAY (2.Grup)	9.000
	DÜŞÜK VASIFLI MAKARNALIK BUĞDAY	8.250
EKMEKLİK BUĞDAYLAR	EKMEKLİK BUĞDAY (2.Grup)	8.250
	DÜŞÜK VASIFLI EKMEKLİK BUĞDAY	7.500
ARPA (2. Grup)		7.000
ÇAVDAR-YULAF-TRİTİKALE (2.Grup)		6.000

Ayçiçek piyasasının gözü Türkiye’de

Son bir yılda yurtdışı piyasalarda yüzde 60 düşen Ayçiçek yağı fiyatının Türkiye’de ithalatın azalmasıyla daha da gerilemesi bekleniyor.

Ülkemizde gümrük vergisinin haziranda sert bir şekilde yükseleceği beklentisi ve üretimdeki artışın Karadeniz’de fiyatları daha da aşağı çekeceği tahmin ediliyor.

EVİRİM KÜÇÜK

Uluslararası piyasalarda bitkisel yağ fiyatlarında düşüş yaşanıyor. Palm yağı, soya yağı ve kanola yağı fiyatları artan üretime karşın zayıflayan ithalat nedeniyle geriliyor. Ayçiçek yağı fiyatlarında da sert bir düşüş gözlemleniyor. Bunun en önemli nedeni olarak ise ihraç edilebilir üründeki artış ve özellikle Karadeniz yağının başlıca alıcılarından Türkiye’de Ayçiçek tohumu ve yağına getirilmesi beklenen yüksek gümrük vergisi gösteriliyor.

Ukrayna yağı 3 ayda 286 dolar ucuzladı

FAO’nun Bitkisel Yağ Fiyat Endeksi, nisanda aylık bazda yüzde 8.7 geriledi. Endeks bir yıl önceki seviyesinin yaklaşık yüzde 48.2 altına indi. Uluslararası piyasalarda Ayçiçek yağının ton fiyatı yılbaşından bu yana 435 dolar yani yaklaşık yüzde 33.85 gerileyerek 850 dolara indi. En büyük üreticiler Rusya ve Ukrayna arasında patlak veren savaş sonrasında 2400 dolarla rekor seviyeye çıkan fiyatlar son 1 yılda ise yüzde 60 geriledi. Karadeniz’de Ayçiçek yağı fiyatları 2 Haziran’da sona eren haftada 3 yılın en düşük seviyesine indi. Platts değerlendirmesine göre FOB Karadeniz Ukrayna ayçiçek yağı fiyatı 3 ay içinde 236 dolar geri çekilerek 2 Haziran itibarıyla 689 dolara indi.

'Türkiye'de vergisi %36'ya yükseliyor' beklentisi

Karadeniz'de fiyatlardaki düşüşün Türkiye'de ayçiçeği ithalat vergilerinin tohum için yüzde 27'ye ve yağ için yüzde 36'ya çıkacağı korkusuyla desteklendiği belirtiliyor. Tarımsal emtia danışmanlık ve analiz kuruluşu Agricensus'un konuştuğu ticaret kaynakları, Türkiye'de sıfırlanmış oranın 31 Mayıs'ta sona ermesinin ardından hazirandan itibaren hem ayçiçeği tohumu hem de Ayçiçek yağı ithalat vergilerini sırasıyla yüzde 27 ve yüzde 36'ya çıkacağı beklentisinin özellikle Karadeniz yağı üzerinde etkili olduğunu söylediler.

Vergilerde herhangi bir artışın, piyasada ithalat hızını yavaşlatacağı belirtiliyor. Agricensus'a konuşan Türkiye merkezli bir yetkili, "Tarifelerin yürürlüğe girmesi ve Türkiye'de yeni hasat sezonunun başlamasıyla birlikte Türkiye'nin dış alımında bir yavaşlama beklenebilir" değerlendirmesinde bulundu. Sektördeki yetkililer Türkiye'de ithalatın önemli oranda azalacağını ve yalnızca yeniden ihraç edecek olanların ve transit satıcıların alıma devam edeceğini düşünüyor.

Ayçiçek üretimini Avrupa'da en hızlı Fransa artırıyor

2022/23 döneminde ayçiçeği ekili alanlarını yüzde 18 büyüten Avrupa Birliği'nde üretim alanları 2023/24 döneminde artmaya devam edecek. Kuraklığa karşı dirençli olması ve mısır gibi diğer bahar mahsullerine kıyasla azotlu gübrelere daha az ihtiyaç duyması nedeniyle tercih edilen bir ürün olan ayçekirdeğinin fiyatının ucuzlaması, daha düşük üretim maliyeti de çiftçiler tarafından tercih edilmesine yardımcı oluyor. 2023/24'te Fransa en büyük ekili alan genişlemesini bekliyor, onu İtalya ve Bulgaristan izliyor. Bu artış, Romanya, Almanya ve Yunanistan'daki düşüşleri telafi ediyor. Mevcut sezona göre üretimin de yüzde 13 daha yükselerek 10.5 milyon tonla sonuçlanması bekleniyor.

Yağlı tohum fiyatlarında değişim (FAO Endeksi, 2014-2016= 100)

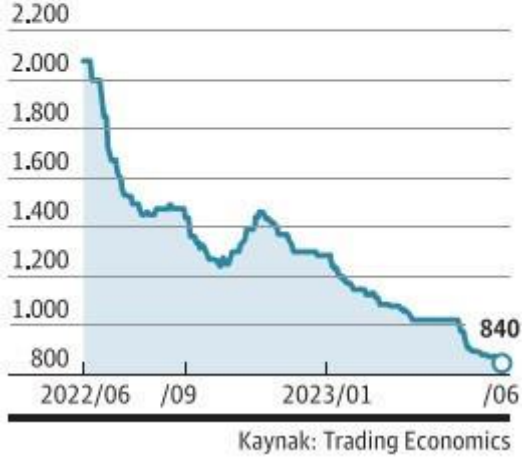

Kaynak: FAO

Ayçiçek yağı fiyatı

düşüş eğiliminde (\$/ton)

Tezgah üstü (OTC) ve fark sözleşmesi (CFD) finansal araçlarına dayalı fiyat

Türkiye’de üretim %8.6 artarak 2 milyon tona yaklaşacak

Bu sezon Türkiye’de iyi ayçiçeği hasadı beklentisinin de ithalatın düşmesine yardımcı olabileceği ifade ediliyor. USDA beklentilerine göre, Türkiye’nin bu sezonki ayçiçeği mahsulü, geçen yıla göre yüzde 8,6 artışla 1.9 milyon tona ulaşabilir ve son 10 sezondaki en büyük mahsullerden biri olabilir. Bu nedenle Türkiye’nin ancak fiyat rekabetçi olursa alım yapacağını düşünen sektördeki tüccarlara göre, Ukrayna ana alıcısını kaybetmeyi göze alamaz ve bu nedenle fiyatları düşürmek zorunda kalabilir.

Rusya’nın yarattığı baskı da devam ediyor

Aynı zamanda, piyasada Rus Ayçiçek yağının varlığı ve Rus satıcıların fiyatları önemli ölçüde düşürme eğiliminde olması da Ukrayna Ayçiçek yağı fiyatları üzerinde baskı oluşturacak. 2022/23 sezonunun Eylül-Nisan ayları arasında Ukrayna’nın Türkiye’ye yaptığı teslimatlar, 2021/22 sezonunun aynı dönemindeki 56 bin 845 tona kıyasla yaklaşık 758 bin tona çıkmıştı.

Tarımda gıda arz güvenliği için milli adımlar atılacak

Yeni dönemde, tarımsal girdi tedarikinde dışa bağımlı olunan alanlarda çalışmalar yapılacak, yerlileştirme, millileştirmeye öncelik verilecek ve hızlandırılacak. Tüketicinin güvenilir gıdaya makul fiyatlarla erişebilmesine odaklanılacak, üreticiler güçlendirilecek.

Tarım sektöründe yeni dönemde gıda arz güvenliği çerçevesinde yerleşme ve millileştirme adımlarına öncelik ve hız verilecek. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından seçim öncesinde açıklanan AK Parti'nin "Türkiye Yüzyılı İçin Doğru Adımlar" başlıklı beyannamesi ile 2023-2025 yıllarına ilişkin Orta Vadeli Program'da gelecek döneme ilişkin izlenecek politikalar ve Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı'nın devir teslim töreninde verdiği mesajlar kapsamında tarım sektöründe başlatılmış projelerin tamamlanması ve yenilerinin eklenmesi bekleniyor.

Milli güvenliğin parçası

Yeni dönemde, tarımda bitkisel üretimin artırılması ve tarım bilgi sistemlerinin iyileştirilmesi öncelikler arasında yer alırken tarımsal girdi tedarikinde özellikle dışa bağımlı olunan alanlarda çalışmalar yapılacak, yerlileştirme ve millileştirmeye öncelik verilecek ve hızlandırılacak.

Orman ve su varlığının korunmasıyla ilgili farklı ve yeni çalışmaların yapılması planlanırken üretimden tüketime her aşama için yapısal reformlar hayata geçirilecek.

Milli güvenliğin bir parçası Tarladan sofraya tüm süreçlerin odak noktası olacağı yeni dönemde verimlilik ve kaliteden vazgeçilmeyecek. Tarım milli güvenliğin bir parçası olarak değerlendirilerek bu süreçte vizyon ve politikalar da bu bilinçle oluşturulacak. Kırsal alanda yaşayanların refahı yükseltilecek, tarımsal üretimde verim ve kaliteyi artırarak istikrarlı gıda arzı sağlanacak.

Bitkisel ve hayvansal ürünlerde yeni çeşit, yeni ırk, metot ve teknoloji geliştirilecek. Balıkçılık ve su ürünleri kaynakları korunacak, sürdürülebilir işletimi sağlanacak Bölgesel anlamda rekabet potansiyeli arz eden alanlarda yeni bir teşvik düzenlemesi yapılarak hızlı ve etkili bir yatırım hamlesi başlatılacak. Her kente göre öncelikli sektörler belirlenecek, uygun bir planlamayla katma değeri yüksek ürün üretimi ve üretimde çeşitliliği sağlanacak.

Fiyat artışlarına önlem

Genç girişimciler için Tarım Girişimcilik Bölgeleri (TARGİB) kurulacak. Ziraat mühendisleri öncelikli olmak üzere, genç girişimcilere herhangi bir bedel almaksızın arazi tahsisi yapılacaktır. Kurulacak Aile ve Gençlik Bankası tarafından ilk iki yıl ödemesiz ve beş yıl vadeli faizsiz kredi desteği ve belirli bir süreyle ürün alım garantisi veya sözleşmeli üretim modelinin uygulanmasını sağlanacaktır.

Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesinin spekülasyon fiyat artışlarının engellenmesine yönelik çalışmaları arttırılacaktır. Tarım Kredi Kooperatiflerinin yem ve gübre sektöründe piyasada daha aktif rol almasına yönelik adımlar atılacaktır. Gıda arz güvenliğinin sürdürülebilir olmasını sağlamak için fiyat istikrarını gözeterek ilgili kurumlarla güçlü bir işbirliğinin tesisine devam edilecektir.

5 aylık ihracatta rekor kırıldı

Üretim ve ihracata öncelik veren ekonomi politikaları sayesinde Türkiye'nin ihracatında sektörler rekor kırmaya devam ediyor. Türkiye'nin tarım sektörü, 14 milyar 58 milyon dolarla tüm zamanların en yüksek ocak-mayıs ihracatına imza attı.

- Hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri 4 milyar 738 milyon dolar, yaş meyve ve sebze 1 milyar 424 milyon dolar, zeytin ve zeytinyağı 480 milyon 269 bin dolar, süs bitkileri ve mamulleri 76 milyon 512 bin dolarla tüm zamanların en yüksek ocak-mayıs ihracatını gerçekleştirdi. Hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri Irak'a 837 milyon 249 bin dolar, yaş meyve ve sebze sektörü Rusya Federasyonu'na 402 milyon 401 bin dolar, zeytin ve zeytinyağı sektörü İspanya'ya 172 milyon 874 bin dolar tutarında dış satım yaptı.

Dolar ve gram altında hızlı yükseliş: Yüzde 5'i aştı

Döviz ve gram altın yeni güne hızlı başladı. Yükselişler yüzde 5'i aşarken, dolar/TL zirvesini 22,8980 TL'ye taşıdı. Euro, tarihinde ilk kez 24 TL'nin üzerini gördü. Gram altın, dolarTL'deki hızlı yükselişin desteğiyle tüm zamanların en yüksek seviyesini 1445 TL'ye taşıdı.

Yurt içi piyasada, yeni kabinenin belli olmasından sonra volatil seyir devam ederken; Türkiye piyasalarının açılmasına yakın saatlerde, özellikle döviz ve gram altın tarafında volatilité yüksek seyretti. Piyasalar, 'rasyonel para politikası' beklentisini fiyatlarken; Hazine ve Maliye Bakanı olarak atanan Mehmet Şimşek'e eşlik edecek ekonomi kadrolarında yer alacak isimler ve uygulamada neler yapılacağı piyasalar tarafından yakından takip edecek.

Dolar ve Euro'da hızlı yükseliş

Dolar/TL, dün Türkiye piyasalarının kapanış saatinde 21,50 TL seviyesinde hareket ederken, yeni güne rekorla başladı. Kur, tüm zamanların en yüksek seviyesini 22,8980 TL'ye taşıdı. Dolar, saat 09.09 itibarıyla yüzde 5,43 oranında artışla 22,7391 TL'de işlem gördü.

Euro da tarihinde ilk kez 24 TL'nin üzerini görerek, rekor seviyesini 24,6542 TL'ye kadar yükseltti. Euro, şu dakikalarda yüzde 5,51 oranında kazançla 24,5455 TL'de hareket ediyor.

Gram altında tarihi zirve

Altının gram fiyatı, ons altındaki yatay seyre rağmen, dolarTL'deki hızlı yükselişin desteğiyle tüm zamanların en yüksek seviyesini 1445,93 TL'ye taşıdı. Ons altının ve dolar/TL'nin fiyatına göre hesaplanan gram altın, saat 09.12 itibarıyla yüzde 5,71 oranında primle 1439 TL'de alıcı buluyor.

Altının ons fiyatı ise, şu sıralarda yüzde 0,02 oranında düşüşle 1963 dolarda işlem görüyor.

TL'nin reel değeri mayısta yüzde 1,88 geriledi

Merkez Bankası verilerine göre reel efektif döviz kuru endeksi mayıs ayında, TÜFE bazında nisan ayındaki 59.03 seviyesinden 57.92'ye geriledi. Mayısta TL'nin reel değeri yüzde 1,88 düştü.

İSTANBUL / EKONOMİ

Gelişmekte Olan Ülkeler-Bazlı Reel Efektif Döviz Kuru endeksi de nisan ayındaki 47.67'den mayıs ayında 46.59'a ve Gelişmiş Ülkeler Bazlı-Reel Efektif Döviz Kuru endeksi de 68.08'den 67.07'ye indi. Böylece gelişmekte olan ülkeler bazlı reel efektif döviz kuru endeksi mayısta yüzde 2,26, gelişmiş ülkeler bazlı reel efektif döviz kuru endeksi de yüzde 1,48 düştü. Mayıs ayında Yİ-ÜFE bazında reel efektif döviz kuru endeksi de 91.92'den 92.62'ye yükseldi.

Endeksteeki reel efektif kurun düşüşü TL'nin reel olarak değer kaybettiğini, diğer bir anlatımla Türk mallarının yabancı mallar cinsinden fiyatının azaldığını gösteriyor. Reel efektif döviz kuru hesabı için öncelikle nominal efektif döviz kuru (NEK) hesaplanıyor. NEK, Türkiye'nin dış ticaretinde önemli paya sahip ülkelerin para birimlerinden oluşan sepete göre, Türk Lirası'nın ağırlıklı ortalama değerini veriyor. Ağırlıklar ikili ticaret akımları kullanılarak belirleniyor. Reel efektif döviz kuru (REK) ise NEK'deki nispi fiyat etkileri arındırılarak elde ediliyor.

Merkez Bankası enflasyon hedefi kapsamında TÜFE bazlı reel efektif döviz kuru endeksini esas alıyor.

Piyasalar pozitifte döndü; Şimşek etkisi fiyatlanıyor

Ekonomi politikalarında normalleşme beklentisi satın alınmaya başladı. CDS 500 seviyesinin altına görürken, borsa yükseldi, kur makası kapandı.

Şebnem TURHAN

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in önceki günkü devir teslim töreninde yaptığı "Önümüzdeki dönemde bu hedefe ulaşmada şeffaflık, tutarlılık, öngörülebilirlik ve uluslararası normlara uygunluk temel ilkelerimiz olacaktır. Türkiye'nin rasyonel bir zemine dönme dışında bir seçeneği kalmamıştır" açıklamaları haftanın ilk işlem gününde piyasalarda pozitif fiyatlandı.

Borsa İstanbul endeksleri günü yükselişle geçirirken piyasa uzmanları artık politika faizinde bir artışı da fiyatlamaya başladı. Uzmanlar açıklamalar sonrası 22 Haziran'daki Merkez Bankası Para Politikası Kurulu toplantısının önemli olacağını belirtirken öncesinde ise TCMB kadrolarındaki değişikliğin takip edileceğini vurguladı.

12 Mayıs'tan bu yana ilk kez 500'ün altında

Türkiye'nin 5 yıllık ifl as risk primi CDS'i de geçen hafta Şimşek fiyatlamasıyla başladığı düşüş seyrini dün de sürdürdü. Önce CDS'ler 513 baz puana kadar geriledi ardından gün içinde 12 Mayıs ilk tur seçimleri öncesinden bu yana ilk kez 500 baz puanın altına indi. CDS, cuma günü en son işlemlerde 552 baz puanda bulunuyordu.

Türkiye'nin gösterge tahvil faizleri ise yükseldi. 10 yıllık gösterge tahvil faizi yüzde 12,80'e, 5 yıllık gösterge tahvil faizi yüzde 11,31'e, 2 yıllık gösterge tahvil faizi de yüzde 15,19'a yükseldi.

Döviz kurlarında ise yukarı yönlü seyir sürdü. Uzmanlar baskılanmış kurun değerine doğru hareket ettiğini kaydederken dolar/ TL 21.25, Euro/TL ise 22.71'i gördü. Serbest piyasa ile bankalararası piyasa arasındaki makas terse döndü. Dün serbest piyasada dolar/TL 21.10'dan, Euro/TL ise 22.55'ten satıldı.

Societe Generale, dolar/TL'nin önümüzdeki aylarda "yalnızca kademeli olarak" düşerek üçüncü çeyreğin sonunda 21.50'ye ineceğini öngördü. Goldman Sachs ise 3 aylık dolar/TL tahminini 19'dan 23'e, 6 aylık tahminini 21'den 25'e, 12 aylık tahminini 22'den 28'e yükseltti.

Piyasa uzmanları Şimşek'in olumlu karşılandığını BİST100'de gün içinde yüzde 4'e varan yükselişin de bunun bir yansıması olduğunu belirterek, borsada yıpranan yatırımcıların yükselişi çıkış fırsatı olarak değerlendirebildiğini bu yüzden düzeltme ihtimalinin de bulunduğunu kaydetti.

BİST100 endeksi mart ortasından bu yana en yüksek seviyelerini de dün gördü. Özellikle döviz geliri olan şirketlerin pozitif ayrıştığını dile getiren uzmanlar, yabancı yatırımcı beklentisinin ise şimdiden oluştuğunu ifade etti. Ancak piyasanın söylemlerin ardından uygulamayı görmek isteyeceğine de vurgu yapan uzmanlar 22 Haziran PPK'sının ise bu nedenle oldukça önemli olduğuna işaret etti.

Politika faiz artışının şimdiden fiyatlanmaya başladığını söyleyen uzmanlara göre TCMB kadrolarındaki değişiklik de oldukça önemli olacak.

JPMorgan'dan Türkiye için enflasyon tahmini: Yüzde 45,5

JPMorgan, Türkiye'de enflasyonun yükselmeye devam etmesini beklediğini değerlendirirken; manşet enflasyonun yıl sonunda yüzde 45,5 olacağını tahmin etti.

JPMorgan, dün yayınlanan mayıs ayı TÜFE rakamlarının ardından yayınladığı raporda, Türkiye'de yıllık manşet enflasyonun yükselmeye devam etmesini beklediklerini bildirdi.

Mayıs ayında enflasyonun dibe vurduğunu düşündüklerini belirten JPMorgan, yılın ikinci yarısında ekonomik aktivitede yavaşlama beklense de, lirada devam eden değer kaybının, ücretlerde yapılması beklenen ayarlamaların ve vergi artırımlarının etkisiyle enflasyonun yükseleceğini savundu.

JPMorgan, mayıs ayında beklentilerine paralel olarak yüzde 39,6 seviyesinde gerçekleşen manşet enflasyonun yıl sonunda yüzde 45,5 olacağını tahmin etti.

Erdoğan: Anayasa teklifimizi Meclis'e sunacağız

Cumhurbaşkanı Erdoğan liderliğinde yeni bakanlarla ilk Bakanlar Toplantısı sona erdi. Toplantı sonrası açıklamalarda bulunan Erdoğan, anayasa değişikliği tekliflerini Meclis'e sunacaklarını açıkladı. Öte yandan Erdoğan, Kurban Bayramı tatilinin 28 Haziran ile 1 Temmuz arasında olacak şekilde 9 güne çıkarıldığını duyurdu.

İkinci turu 28 Mayıs'ta yapılan Cumhurbaşkanı seçiminin ardından yeni bakanlarla ilk toplantı sona erdi. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ndeki toplantının ardından açıklamalarda bulunan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, anayasa değişikliği tekliflerini Meclis'e sunacaklarını açıkladı.

Ayrıca Erdoğan, Kurban Bayramı tatilinin 28 Haziran ile 1 Temmuz arasında olacak şekilde 9 gün olacağını söyledi.

"TMO 2023 Buğday ve Arpa alım fiyatlarını belirledik." diyen Erdoğan, "TMO alım fiyatlarını ekmeklik buğdayda ton başına 8 bin 250 lira, arpada 7 bin lira olarak kararlaştırdık." ifadelerini kullandı.

Erdoğan'ın açıklamalarından satır başları şu şekilde:

Seçim sürecini suhuletle tamamladık. Milletimiz rekor katılımı ile iradesine ve geleceğine sahip ıktı. Gerek mecliste, gerek cumhurbaşkanı seçimindeki tarihi başarımızla 17.seçim zaferimize imza atmış olduk. Seçim sonuçlarının ülkemiz ve insanlık için hayırlara vesile olmasını diliyoruz. Tüm vatandaşlarımızı buradan tebrik

ediyorum. 28 Mayıs itibarıyla Türk demokrasisini dünyada referans alınan konuma yükselten her insanımıza müteşekkirimiz. 28 milyon kardeşime ayrıca şükranlarımı sunuyorum. Türkiye, Türkiye'den daha büyüktür gerçeğine şahitlik etmemizi sağlayan dost ülkelere teşekkür ediyorum.

"BİZ HEP BİRLİKTE TÜRKİYE'YİZ"

Türkiye, Afrika'dan Asya'ya kadar yüzlerce ülkede umudun, direnişin ve dik duruşun adı olduğu bir kez daha ortaya çıkmıştır. Siyasi olarak kazananlar bellidir. Bizimle ittifakımızla birlikte Türkiye kazanmıştır. Her seçim döneminde ellerini ovuşturarak kriz heveslileri dışında fitne tüccarları dışında, terör baronları dışında, birliğimize dirliğimize kasteden odaklar dışında seçimlerin kaybedeni yoktur. Seçimler gelir geçer. Bunlar demokrasinin olmazsa olmazıdır. Asıl mesele ülkemizin birliği refahı ve geleceğidir. Asıl mesele ülkemizde çekişmeli geçen siyasi rekabetin, siyasi husumete dönüşmesine fırsat verilmemesidir. Sandıklar kapandıktan sonra önümüze bakabiliyorsak, bizim bileğimizi kimse bükemez. Bunu 17 kez başardık. Mücadele ettik, neticede sandıktan çıkan iradeye teslim olduk. Seçimden sonra işimize gücümüze geri döndük. Biz hep birlikte Türkiye'yiz. Nice badireler atlatmış, acıları bal eylemiş bir milletiz. 'Türkiye Yüzyılı'nı da omuz omuza vererek inşa edeceğiz.

"MUHALEFETİN ARTIK DAHA HASSAS DAVRANMASINI ÜMİT EDİYORUZ"

YSK kesin sonuçlarını açıklamasının akabinde mazbatamızı alıp yemin ettik. Törenimize yurtdışından katılım düzeyinin yüksek olması bizleri gururlandırdı. 80'e yakın ülkeden, 20 devlet bakanı, 112 meclis başkanı, 14 başbakanı başkentimizde ağırladık. Büyükelçiler de törenimize çok büyük ilgi gösterdi. Aralarında 11.cumhurbaşkanı sayın Gül ile birlikte milletvekillerimizin, ittifakımızdaki siyasi partilerin genel başkanlarının, bilim camiamızın öncü isimlerinin de bulunduğu kıymetli insanımızı misafir ettik. Desteklerini yanımızda hissettiğimiz Türkiye'nin gerçek dostlarına minnettarlığımızı ifade ediyorum. Venezuela'dan devlet başkanının katılmış olması bizleri mütehasıs etmiştir. Türkiye'nin güzelliklerini o gün orada müşade ettik.

Bugüne kadar ülkemizin beşeri hazinesinin önemini bilen yönetim olarak aynı tavrımızı sürdüreceğiz. BM Genel Kurulu'nu andıran manzaranın görmesini bilenler için pek çok anlamı vardır. Siyaset gibi diplomasiyi de dar kalıplarla okuyanların dış politikayla ilgili iddialarının anlamsız olduğu anlaşılmıştır. Siyasi görüş fark etmeksizin 85 milyonun bununla gurur duymasını temenni ediyoruz. Muhalefet tarafından da iyi değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Muhalefeti artık daha hassas davranmasını ümit ediyoruz. Cumhur İttifakı olarak yaptığımız davetimize tüm kesimlerden cevap bekliyoruz. Biz Türkiye'nin tamamını kucaklamaya devam edeceğiz. Bundan sonra da adaletten sapmayacak bir tavırla çalışmaya devam edeceğiz.

Her yeni başlangıç yeni bir umut, heyecan, yeni bir atılım demektir. Törenin akşamında yeni kabinemizi açıklamak suretiyle hep birlikte yola revan olduk. Maziden

atiye kurduğumuz köprünün belirleyici unsuru muhafazakar devrimciliktir. Başkaları gibi yankı odalarına hapsolmek yerine siyaseti milletimizle yaptık. Yeni gelen arkadaşımız teslim aldığı bayrağı yücelterek, alını ak şekilde halefine devretti. Önceki bakanlarımızın Covid-19 sürecindeki zorlukların aşılması, depremlerdeki çabaları her türlü takdirin üzerindedir. Bu arkadaşlarımızın hizmetlerini hiçbir zaman unutulmayacaktır. Kendileriyle yakın istişare içinde olmaya devam edeceğiz. Eski arkadaşlarımızın birikimi yeni arkadaşlarımızın heyecanı ile Türkiye Yüzyılı vizyonunu gerçekleştireceğiz. Evleri türlü düzensizlik içerisindeyken, memlekete nizam verme niyetinde olanları ciddiye almayarak işimize bakacağız. Kabine üyelerimiz tecrübeleri, ehliyetleri itibarıyla Türkiye Yüzyılı mimarları arasında yer alacak vasıflara sahiptir. Zorluk aşmamız gereken meseleler sınırlı değildir. Asıl zorluk devralınan mirasın daha da büyütülmesiyle ilgilidir. Canla başla çalışarak ülkemizi hedefleriyle buluşturacağız.

"İSTİKRAR VE GÜVENLE TÜRKİYE YÜZYILI'NI İNŞA EDECEĞİZ"

40 yılı bulan siyasi hayatımızın alameti farikası eser ve hizmet anlayışıdır. Seçim dönemlerinde bol keseden boş vaat dağıtanlar gibi olmadık. Ne söz verdiksek, göreve gelince yerine getirmeye gayret ettik. Farkımız burası. 17. kez milletimizin takdirini kazandık. Bizim asıl gücümüz milletimize güven aşılammamızdır. Halkımıza verdiğimiz tüm sözlerin takipçisi olacağız. Biz bu 2 kelimenin uygulayıcısı olacağız. 1- istikrar, 2- güven. İstikrar ve güvenle Türkiye Yüzyılı'nı inşa edeceğiz. Aile ve Gençlik Bankası'nın kurulmasıyla, ailenin sapkın akımlara karşı korunmasına karşı her adımı atacağız. Anayasa değişikliği teklifimizi Meclis'e sunacağız. Akkuyu Santrali ile yeni boyuta evrilen enerji hamlelerimizi devam ettireceğiz. Adalet hizmetlerinin etkin ve kaliteli şekilde sağlanmasına yönelik reformları artıracacağız. Terör örgütlerine karşı verdiğimiz mücadeleyi yürüteceğiz. Savunma sanayi atılımlarımıza yenilerini ekleyeceğiz. Katma değeri yüksek inovatif yelpazeyi güçlendireceğiz. İhracatımızı yukarıya taşıyacağız. Turizmde potansiyelimizi üst düzeyde harekete geçireceğiz.

"EKONOMİYİ GÜÇLENDİRECEĞİZ"

Gençlerimizi eğitim ve iş hayatına kadar destekleyeceğiz. İklim değişikliğiyle mücadelede kararlı çalışmalar yürüteceğiz. 650 bin deprem konutu yaparak, depremzedelerimizi yeni yuvalarıyla buluşturacağız. Yatırım, üretim, ihracat, istihdam ve büyümeden taviz ermeden ekonomiyi güçlendireceğiz. Fahiş fiyat sorununu milletimizin gündeminden çıkarmakta kararlıyız. Mayıs ayında ekonomik güven endeksi artarak 103,7'ye yükseldi. İmalat sanayi endeksi de 50'nin üzerine çıktı. Enflasyon yüzde 40 altına geriledi. Enflasyonu nasıl tek haneye indirdiysek, aynısını yine başaracağız. Ülkemize sığınan kardeşlerimizin güvenli şekilde anavatanlarına dönüşlerini teşvik edeceğiz. Türkiye'ye Boraltan Köprüsü faciası gibi yeni utançlar yaşatmayacağız. Yeni dönemin ilk kabine toplantısında hususları değerlendirdik. Bakan arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. 1 hafta sonra tekrar brifingi hazırlayacaklar, kendilerini dinleyeceğim. Seçim döneminin muhasebesi yanında atılacak adımları belirledik. Dün Samsun, Amasya ve Kastamonu'da meydana gelen sel baskınları

07.06.2023

nedeniyle vatandaşlarıma geçmiş olsun diyorum. AFAD ve ilgili kurumlar her türlü çalışmayı sürdürüyor.

BUĞDAY VE ARPA ALIM FİYATLARINI AÇIKLADI

Hasat döneminin başladığını görüyoruz. Çiftçilerimize gereken desteği veriyoruz. Geçen ay başında yaş çay alım fiyatı açıkladık. Bugün de TMO 2023 Buğday ve Arpa alım fiyatlarını belirledik. TMO alım fiyatlarını ekmeklik buğdayda ton başına 8 bin 250 lira, arpada 7 bin lira olarak kararlaştırdık. Bakanlığımız tarafından sisteme kayıtlı çiftçilerimize buğdayda ton başına bin lira arpa için ton başına 500 lira destek olarak verilecektir.

KURBAN BAYRAMI TATİLİ 9 GÜN

Emeklilerimizin maaşlarını ve ikramiyelerini kurban bayramı öncesinde ödeyeceğiz. Asgari ücret komisyonu çalışmalarına başlıyor. Bu sene Kurban Bayramımızı 28 Haziran ile 1 Temmuz arasında idrak edeceğiz. 26 Haziran ve 27 Haziran günlerini de idari izin kapsamına almayı kararlaştırdık. Vatandaşımız toplam 9 gün bayram tatili yapma imkanı bulacaktır.

Merkez'e göre TL değerli değil, hatta çok değersiz; n'olacak şimdi!

Alaattin AKTAŞ

07 Haziran 2023 Çarşamba

Hani en son söyleneceği en başta söylemek gibi bir durum var ya... Ben de en son sorulacağı en başta sorayım:

“Neyi yanlış ölçüyoruz ki TL şu ortamda değil değerli, hatta tam tersine değersiz görünüyor?”

TL'nin reel olarak değersiz görüldüğünü söyleyen ben değilim, yanlış anlaşılmasın!

Bunu Merkez Bankası söylüyor. Merkez Bankası'nın açıkladığı reel efektif döviz kuru endeksine göre Türk parası ticaretimizde ağırlığı olan ülkelerin paraları karşısında, tabii ki özellikle dolar ve euro karşısında hiç de sanıldığı gibi değerli değil, hatta tam aksine değersiz.

Yani normalde Türk parasının diğer paralara karşı değer kazanması gerekiyor.

Yani piyasa tam tersini bekliyor ama dolar ve euronun TL karşısında düşmesi gerekiyor.

Kulağa tuhaf geliyor, biliyorum. Herkes adeta “dolar-toto” oynuyorken, kurun nereye gideceği tahmin edilmeye çalışılıyorken düşüş beklemek! Ama Merkez Bankası'nın reel efektif döviz kuru verilerine itibar edeceksek, ki etmemiz gerekir, dövizde düşüş beklenmeli.

Reel kur nereden nereye?

Merkez Bankası reel efektif döviz kurunu 2003 yılını 100 kabul ederek hesaplıyor. Hesaplama hem TÜFE, hem Yİ-ÜFE bazlı olarak yapılıyor.

07.06.2023

2003 yılı ortalaması 100 olan reel efektif döviz kuru endeksi mayıs ayında TÜFE bazlı hesaplama göre 57.92 düzeyinde. Yaklaşık 58; yani TL, TÜFE bazlı hesaplama göre 2003 yılına kıyasla yüzde 42 aşağıda.

Türk parası, TÜFE bazlı hesaplama göre reel olarak en düşük düzeye 47.69 ile Aralık 2021'de inmişti. Söz konusu ay TÜFE'de yüzde 14'e, Yİ-ÜFE'de yüzde 20'ye yaklaşan artışa karşılık dolar kuru yüzde 29'luk bir artış göstermiş ve bu da TL'nin değerini reel olarak dibe çekmişti. Zaten TL'nin reel değeri Aralık 2021'de, tüm zamanların en düşük düzeyine geriledi.

Yİ-ÜFE bazlı hesaplama göre ise durum çok farklı. Yİ-ÜFE esas alınarak hesaplanan reel kur endeksi mayıs ayında 92.62 ile çok daha yukarıda. Bu hesaplama göre TL öyle çok da fazla değersiz değil.

TL değersiz ise Merkez'in yaptığı ne?

Veriler böyle... Türk parası özellikle TÜFE bazlı endekse göre çok değersiz görünüyor ve bu veriyi doğru kabul edersek dövizin hızla aşağı gelmesi gerekiyor.

Sizce de ortada tuhaf bir durum yok mu?

Hadi piyasanın beklentisini ve dövizin artması gerektiğine dönük tahminleri bir kenara bırakalım...

Kendi yaptığı çalışmayla paramızın değersiz olduğunu ortaya koyan Merkez Bankası ne diye kuru tutabilmek için uğraş veriyor ki? Paramız zaten değersiz ise dövizde ortaya çıkan artış eğilimi çok arızidir, üstünde durmaya ve önlem almak için çaba göstermeye bile gerek yoktur. Normal şartlarda zaten dövizin artmasını gerektirecek bir durum olmadığına göre bir kur artışı beklentisi de yaşanmaz, Merkez Bankası da kuru tutmak adına adeta bin takla atmaz.

Yani şu durumda Merkez Bankası da mı kendi açıkladığı bu verinin gerçeği yansıtmadığı kanısında?

Yok eğer bu veri doğru görülüyorsa dövizde artış olacağına dönük algının nedeni herhalde sorgulanıyordur.

Eminiz birileri "**Bir yerde hata mı yapıyoruz ki böyle bir tablo ortaya çıkıyor**" sorusuna yanıt arıyordur.

Sahi arıyor mudur?

Sakin enflasyonu yanlış ölçüyor olmayalım!

Reel efektif döviz kurunun düzeyini belirleyen üç temel gösterge var...

07.06.2023

Türk parasının değerindeki değişim ile Türkiye'deki ve karşı ülkelerdeki enflasyon oranı.

TL'nin değer değişimi belli, sorun yok.

Bu hesaplama ağırlıkla dolar ve euroya dayandığına göre ABD ve AB'deki enflasyondan söz ediyoruz. Buralardaki enflasyon zaten hangi düzeyde ki yanlış ölçüm olsun ve ne kadar oynasın!

Şu durumda geriye kalıyor bizim enflasyonun ne kadar doğru olduğu.

Eğer enflasyonu olduğundan düşük ölçersek tabii ki reel efektif döviz kuru düşük çıkacak, yani Türk parası değersiz görünecektir.

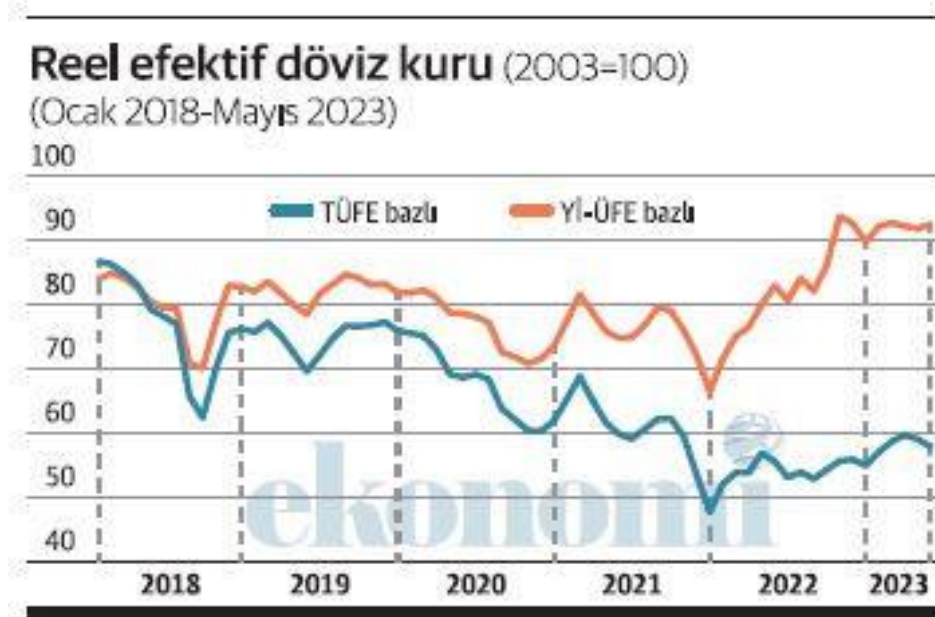
Zaten TÜFE ve Yİ-ÜFE bazlı endeksler arasında özellikle 2022 yılıyla birlikte başlayan açılma buna işaret ediyor. 2022'den itibaren Yİ-ÜFE artışı TÜFE artışının çok üstüne çıktı ve bu da Yİ-ÜFE bazlı reel kur endeksinin yüksek görünmesi sonucunu doğurdu.

Şu durumda karşımızda iki olasılık var:

Ya tüm ölçümler eksiksiz ve TL'nin değer kazanması, yani dolar ve euronun gerilemesi gerekiyor.

Ya da bizim enflasyon ölçümümüz "biraz" hatalı, reel kur endeksi bu yüzden düşük görünüyor ve sonuçta dövizdeki artış beklentisi normal.

Sizce hangi olasılık makul görünüyor?

Ekonomide “rasyonel zemin” için yoğun mesai

Naki BAKIR

07 Haziran 2023 Çarşamba

Hazine ve Maliye Bakanlığı görevine başlayan Mehmet Şimşek liderliğindeki yeni ekonomi yönetimini, devralınan ekonomik tabloyu “rasyonel zemin”e döndürme yolunda yoğun bir mesai bekliyor.

Pandemiden bu yana yaşanan dalgalanmalar, küresel savaşlar, jeopolitik riskler gibi dış faktörlerin yanında, içeride başta “faiz”de olmak üzere tartışma yaratan bazı radikal politikaların yol açtığı hasarlara şubat depremi maliyetinin de eklenmesinin ardından, iş başına gelen yeni ekonomi yönetimi oldukça ağır bir tablo devralıyor.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek’in görevi devralırken yaptığı konuşmada “rasyonel zemine dönme” dışında çaresinin kalmadığını ifade ettiği Türkiye ekonomisinde neşter vurulmayı bekleyen çok sayıda riskli alan dolayısıyla, yeni ekonomi yönetimini zorlu bir mesai beklediği belirtiliyor.

Ekonomi çevrelerinde, rasyonel bir zemine dönebilmek için neşter vurulup sağaltılması gereken birçok sorunlu alana işaret edilirken, Şimşek liderliğindeki yeni ekonomi yönetiminin başarısının anahtarını ise gerekli ve yeterli dış kaynak akışını sağlayabilmesi olacağı vurgulanıyor.

Dövizdeki yangın

Seçim sonrası baskı kalkınca ya da artık baskılama olanağı kalmayınca, beklendiği gibi fırlayan döviz kurlarında yükseliş Şimşek’in görevinin açıklanmasından sonra da devam etti.

Seçimin ikinci turu öncesi 19,97 TL olan dolar kuru 10 günde yüzde 10.3 oranında (1.53 lira) artışla 6 Haziran’da 21,50 TL’ye yükseldi. Yeni başkanını bekleyen Merkez Bankası’nın, swaplar dahil net bazda eksiye geçen rezervleri nedeniyle dövize müdahale gücünün kalmadığı belirtiliyor.

Banka'nın müdahaleyi bırakıp kurların yükselmesine izin vermesi durumunda, bunun ihracatçı kesimi memnun ederken, maliyet enflasyonu yoluyla hayat pahalılığını daha da artıracığı ve dolar cinsinden milli geliri düşüreceğine işaret ediliyor. Kurların ve buna bağlı diğer makro ekonomik göstergelerin istikrara kavuşması için ise ekonomiye orta vadede döviz girişlerinin artması, dış kaynak dengesinin kurulması gerektiği belirtiliyor.

Enflasyonun tetikleyicisi

Ekim 2022'de yıllık yüzde 85,5'e kadar çıkan enflasyon, sonrasında ise kararlı biçimde baskılanan kur ve baz etkisiyle düşerek bu yıl mayıs sonunda yüzde 40'ın altına indi. Ancak enflasyonun mayısta indiği platoda, doğalgaz fiyatları için "sıfır fiyat" yönteminin uygulanması nedeniyle aylık enflasyonun yüzde 0,04 çıkması da etkili oldu.

Hazirandan sonra baz etkisinin de azalacağı ya da ortadan kalkacağı için normal seyirde yıllık enflasyonda düşüşün duracağı, seçim sonrası yeniden başlayan hızlı kur artışı eğiliminin ise "maliyet enflasyonu" kaynaklı yeni bir yükseliş sürecini başlatabileceğine dikkat çekiliyor.

"Kasa boş!"

Merkez Bankası'nın brüt rezervi, 26 Mayıs haftasında 3,1 milyar dolar daha azalarak 98,5 milyar dolara geriledi. Brüt rezervde yılbaşından bu yana kümülatif erime 30,3 milyar dolara ulaştı.

Bankalara ait olup zorunlu karşılık olarak tutulan döviz ve altınlar ile bankaların Merkez Bankası'ndaki mevduatları hariç tutulduğunda net rezerv, aynı hafta 4,4 milyar dolar daha düşerek "eksi" (-) 4,6 milyar dolarla tarihindeki en düşük düzeye indi. Net rezerv yılbaşından bu yana 32,1 milyar dolar azaldı. Swap hariç net rezerv ise -60,5 milyar dolar oldu.

KKM bombası

Yeni yönetimin acil neşter vurması gerekenlerin başında dile getirilen konu, son dönemin en tartışmalı uygulaması Kur Korumalı Mevduat (KKM).

Birikimlerin dövize akmasını önleme- "liralaşma"yı artırma hedefiyle başlatılan, TL mevduata geçme karşılığında kur artışı farkının Hazine'ce üstlenilmesine dayalı KKM'nin hacmi 26 Mayıs'ta 2,5 trilyon liraya ulaştı. Cari kurla bunun karşılığı 116,4 milyar dolar.

Kur yükseldikçe KKM'nin Hazine'ye maliyeti de büyürken, kamu maliyesinde yeni bir kara delik daha oluşuyor. KKM'nin yıllık faizinin yüzde 20 olduğu varsayılırsa, dolar kurunda sadece son 10 gündeki yüzde 10,3'lük artışın farkı dolayısıyla Hazine'ye 200

milyar lira dolayında bir yük biniyor. Şimşek ve yeni ekonomi yönetiminin KKM konusunda nasıl bir çözüm üreteceği, ekonomi çevrelerinde merakla bekleniyor.

Devasa dış yükümlülük

Türkiye'nin bir yıl içinde yapacağı dış borç geri ödemesi mart sonu itibariyle 203,3 milyar dolar olarak açıklandı. Dolar kurundaki her 1 kuruşluk artış, bu yükümlülüğü Türk parası cinsinden 2 milyar 33 milyon lira büyütüyor.

27 Mayıs-6 Haziran arasında kaydedilen yüzde 10,3'lük kur artışı, bir yılda yapılacak dış borç itfasını tek başına 311 milyar lira büyütmüş bulunuyor. Geri ödenecek dış borçlara yıllık 50 milyar doların üzerindeki cari açık ve 30- 35 milyar dolarlık deprem maliyeti eklenince dış kaynak ihtiyacı daha da büyürken, kur artışları bunun ulusal ekonomiye yükünü katıyor.

Bütçede “kara delik”

Yeni ekonomi yönetiminin acil neşter vurması gerekenler arasında hızla büyüyen bütçe açığı da sayılıyor. Depremlerin yol açtığı öngörülemeyen arızı maliyet ve seçim ekonomisi uygulamalarının ötesinde kamu mali dengelerinde kontrolün kaçması sonucu hızla büyüyen bütçe açığı, yılın ilk dört ayında geçen yıla göre yüzde 1.875,9 artışla 382,5 milyar liraya ulaştı. Etkili önlemlerle kamu mali disiplini sağlanamazsa açığın yılın tümünde 1,5-2 trilyon liraya ulaşabileceği yönünde görüşler var.

Bankacılık sektörünün riski

Seçim öncesi oluşan belirsizlikte, ticari krediler başta kredileri kısma yoluna giden bankacılık sektörünün mevduatında 3 aya kadar vadenin payı yüzde 80'i aşarken, kredilerinin ise yüzde 55'i orta ve uzun vadeli alacaklardan oluşuyor.

Sektörün aylar itibariyle kar artışının hız kesmesinde net faiz gelirlerindeki küçülme etkili oluyor. Mevduat ve kredi alacaklarının vade ve faiz yapısındaki mevcut dengesizlik, sektör için risk oluşturuyor.

“Rasyonel zemine dönüş” sürecinde faizlerin yükseleceği varsayılırsa, çok kısa vadelerle çevrilen mevduatlar dolayısıyla cari faiz gideri büyüyen bankaların, büyük bölümü orta ve uzun vadeye yayılmış kredi alacakları dolayısıyla faiz gelirleri ile aradaki makasın giderek aleyhte açılacağı belirtiliyor.

Reel sektörün döviz açığı

Öte yandan 86,8 milyar dolarlık net döviz pozisyon açıkları, finansal kuruluşlar dışındaki şirketleri (reel sektör) olası kur şoklarına karşı kırılgan hale getiriyor.

Yaşanabilecek yeni kur şoklarının, özellikle kısa vadeli döviz yükümlülüğü yüksek şirketleri işçi çıkarma, iflas gibi durumlara sürüklenme olasılığı nedeniyle özelde kredi alacakları dolayısıyla bankacılık ve genelde ulusal ekonomi için risk oluşturduğu belirtiliyor.

En yüksek enflasyonlu ve parası en çok değer yitiren ilk 10 ülkeden biri olan Türkiye'nin dış borç çevirme ve cari açık finansmanı için ihtiyaç duyduğu devasa dış kaynağın bulunması en hayati konuyu oluşturuyor.

Borçlanma maliyetlerinin düşürülmesi ve yatırım girişlerinin artması, kısa vadede ekonomide yaşanan kur yangınının sönmesi, orta vadede makro dengelerin sağlanması açısından hayati önem taşıyor. Türkiye'nin 700'leri aşmış olan CDS'inin Bakan Mehmet Şimşek'in görev gelmesi ile birlikte 500'ün altına gerilemesi, ileriye yönelik pozitif bir işaret.

Ancak rasyonel zeminin oluşabilmesi için ekonomide güçlü bir yeni yol haritası belirlenmesi; ülke riskini daha da azaltacak, dipteki kredi notunu yükseltecek yapısal reformların ivedi biçimde başlatılması, dış piyasalarda güveni sağlayarak kaynak akışının hızlanması gerektiği belirtiliyor. Büyüyen kamu açıklarının yönetilebilmesi için yüksek vergi artışları şeklinde tüm kesimlere binecek olası ağır yükler ise yeni politikaların kaçınılmaz bir parçası olarak görülüyor.

Yüzyılın 'köklü' tarım devrimi, çok yıllık buğdaylar

Mine ATAMAN

07 Haziran 2023 Çarşamba

Daha adil, sürdürülebilir, uzlaşıcı bir yaşam mümkün. Tüketim çılgınlığı tarımsal faaliyetlerin ekolojik işlevselliğini ortadan kaldırmışken “çok yıllık bitkilerin onarıcı tarım felsefesi” herkes için, yeteri kadar gıda üretilebilir gerçeğini ortaya koyuyor. “Çok yıllık bitkilerin yaşam döngüsü” tarımda eşi benzeri görülmemiş bir devrimin habercisi.

Bilim şimdilerde gezegen ve canlıların işleyişinden ilham alarak “köklendikçe güçlenen, çok yıllık bitkilerden oluşan” tarım ekosistemlerini tasarlamaya çalışıyor. “Köklü ağaçlar gibi köklü çok yıllık bitkiler” kaynakları etkin kullanma, maliyetleri düşürme açısından devrim niteliğinde bir gıda sisteminin başlangıcı olabilir.

Tahıllar tarımın yüzde 70'i, suyun çoğunu onlar kullanıyor, endüstriyel tarım toprağı erozyona karşı savunmasız bırakıyor, pestisit kaynaklı sorunlar, bitki besinlerinde kayıplar, sera gazı emisyonlarının yüzde 70'i azotlu gübrelerden kaynaklı. “Ekstraktif bir yıllık üretim modelinden çok yıllık modele geçiş” kıtlık ve iklim göçlerine kesin çözüm olarak görülüyor. İki yıldan fazla ömre sahip olan ve yeniden ekilmeye ihtiyaç duyulmadan her yıl ürün veren çok yıllık bitkiler.

Onlar; toprağı onaranlar, karbonu tutanlar, suyu idareli kullananlar her birinin farklı bir avantajı var. Tüm bitkilerin çok yıllıkları, “iklim felaketiyle mücadelenin kahramanları, sürdürülebilirlik elçileri.” Çok yıllık bitkilerle ilgili en çarpıcı araştırma bir Türk bilim insanı Prof. Dr. Hamit Köksel tarafından yapılıyor. Köksel, çok yıllık buğdayın sürdürülebilirliğe katkısı ve protein değerinin yüksekliğini baz alarak, insan beslenmesinde de kullanılabileceğini düşünüp, tarımda devrim niteliğinde uluslararası bir proje başlattı.

Proje tarımda yeşil devrimden sonra çığır açacak nitelikte. Dünyada bir ilk olma niteliği taşıyan çalışma; hububat bilimi ve teknolojisi alanında dünyanın en önemli akademisyenlerinden, Uluslararası Hububat Bilimi ve Teknolojisi Birliği ICC'nin de

başkanlığını yürüten Prof. Dr. Hamit Köksel ve geniş bir bilim insanı grubu tarafından yapılıyor.

Dünyada adı buğday çimi olarak geçen “Thinopyrum intermedium,” bitkisi üzerinde fırıncılık ürünlerinde yenilikçi bir hammadde olarak çalışılıyor. Dr. Buket Çetiner, Prof. Dr. Vladimir P. Shamanin, Dr. Filiz Köksel ve birçok bilim insanı tarafından yürütülen çalışma, Tarla Bitkileri Merkez Araştırma Enstitüsü, Omsk, İstinye, Manitoba Üniversiteleri gibi pek çok üniversite ve araştırma kuruluşunun ortaklığında yürütülüyor.

Çok yıllık buğday Sova, her anlamda çok avantajlı, toprakta daha fazla karbon tutuyor, enerji, gübre, pestisit maliyetlerini düşürüyor. Güçlü kök yapısı sayesinde derinlerdeki suyu idareli kullanıyor. Protein değeri yüzde 17 ile 20 arasında.

Diyet lif içeriği oldukça yüksek olan çok yıllık buğdayın insan sağlığına faydaları saymakla bitmiyor. Çok yıllık buğday Sova, şu anda sadece hayvan yemi olarak değerlendiriliyor, insan beslenmesinde kullanımı gıda sistemlerini kökten değiştirebilir. Lund Üniversitesi Sürdürülebilirlik Çalışmaları Merkezi Profesörü Lennart Olsson tarımın geleceğini değiştirecek “çok yıllık ürünlere dayalı tarım stratejisi” çalışmasıyla, Avrupa Araştırma Komisyonu ERC tarafından ödüllendirildi.

Sustainability dergisindeki bir makaleye göre Çin’de geliştirilen çok yıllık pirinç, çok başarılı. Silphium integrifolium bitkisinden ayçiçeği ve soyanın yerini alabilecek çok yıllık bitki çeşitleri geliştiriliyor. Çok yıllık buğdayların yaygınlaştırılması ve farkındalık için ABD’de inovatif çalışmalar yapılıyor. Cascadian Çiftliği iklim açısından faydalı çok yıllık Kernza buğdayından Honey Toasted gevreği üretti.

Patagonia Provisions, dünyanın ilk Long Root Pale Ale birasını piyasaya sürdü. Antroposen tarım devriminde amaç, tüm tahılların çok yıllık çeşitlerini geliştirerek tarımda köklü bir devrim yapmak. İnsan türü eğer, bu yeni tarım paradigmasını sahiplenir, beslenme kültüründe köklü değişime giderse gelecek dolu dolu, bereketiyle gelecek.

Abdulkadir Selvi

Ekonomiye güven göstergelere yansımaya başladı

Cumhurbaşkanı Erdoğan açık farkla seçimi kazanınca başta ABD Başkanı Biden, Fransa Cumhurbaşkanı Macron, Rusya Devlet Başkanı Putin olmak üzere dünya liderleri tebrik kuyruğuna girmişlerdi.

Cumhurbaşkanlığı töreni ise daha öncekilerden farklıydı. Dünya liderinin töreniydi.

Dünya kendini 5 yıl daha Erdoğan'a göre hazırlıyor.

Güçlü ekonomi yönetimi arkasında güçlü bir siyasi irade olduğu zaman anlam kazanıyor. Şimdi yaşadığımız tablo bu.

YENİ DÖNEM

Yeni bir dönem başlıyor. Yeni dönemin en önemli göstergelerinden biri ekonomi olacak. Ekonominin olmazsa olmazı ise güven. Mehmet Şimşek'in ekonomi yönetimini üstlenmesi, piyasalar tarafından çok olumlu karşılandı. Mehmet Şimşek'in görevi devralırken rasyonel ekonomiye dönüşle ilgili verdiği mesajlar yeni dönemin öngörülebilirliği açısından önemliydi.

PARA GİRİŞİ BAŞLADI

Uluslararası piyasalar mesajı doğru okudu. Şimşek'e geniş kredi açtı. Pazartesi gününden itibaren sadece 24 saat içerisinde yurtdışından 100 milyon dolar para girişi yaşandı. Ekonomiyle ilgili yeni politikaların uygulanmaya başlamasıyla bu trendin yükseleceği gözleniyor.

CDS ORANLARI DÜŞÜYOR

İkinci bir veri ise Türkiye'nin kredi risk primiyle ilgili göstergelerdeki düzelmeye. Seçimden önce 700'e kadar çıkan CDS oranları kabine açıklandıktan sonra 5 Haziran itibarıyla 493.3'e kadar geriledi.

Ekonomide ilk adım doğru atıldı. Ekonominin ilacı olan güven sağlandı.

KILIÇDAROĞLU OPERASYONU BAŞLATTI

2018 seçimlerinden hemen sonraydı. Kılıçdaroğlu ile Muharrem İnce eşleriyle birlikte yemek yiyorlardı. Muharrem İnce, "Genel Başkanlığı bana bırak, CHP'ye onursal genel başkan ol" deyince Kılıçdaroğlu, masaya sert bir şekilde vurarak, "Sen partiyi iki günde dağıtırsın" diye tepki göstermişti. Ondan sonrasını biliyorsunuz. Muharrem İnce gerekli imzayı topladığı halde bile yarışı bırakmadı ve İnce'yi tasfiye etti.

Hâlâ düşünürüm, Kılıçdaroğlu'nun bu denli sert tepki göstermesinde Muharrem İnce'nin eşinin yanında böyle bir teklifte bulunması etkili olmuş mudur diye. Netice itibarıyla o da bir insan.

İMAMOĞLU'NDAN ÇEKİLİN ÖNERİSİ

Pazar günü yaptıkları kahvaltı sırasında Ekrem İmamoğlu'nun Kılıçdaroğlu'na, "Partide bir değişim gerekiyor. İl başkanından genel başkana kadar değişim ihtiyacı var. Ben bu değişime öncülük yapabilirim" demesi de ipleri koparan son damla olmuş.

Kılıçdaroğlu, seçimlerden sonra diğer belediye başkanları ile görüşmemesine rağmen, Ekrem İmamoğlu ile iki kez bir araya geldi. İmamoğlu ekibinden Gökhan Günaydın'ı grup başkanvekilliğine getirdi. Gökhan Günaydın'ın, "Kemal Bey'e rağmen seçildim" demesine rağmen, parti yönetimine İmamoğlu'nun önerdiği isimlerden bazısını taşımayı düşünüyormuş.

İMAMOĞLU EKİBİNE YER VERMEDİ

Ama Ekrem İmamoğlu'nun "Siz çekilin, ben değişime öncülük yapayım" önerisi üzerine operasyonu başlatmış. Ekrem İmamoğlu'nun önerdiği hiçbir ismi yönetime almamış. Hatta kendi adamı gibi görünüp Ekrem İmamoğlu ile flört edenleri de tasfiye etmiş. Parti yönetimini tamamen kendisine bağlı isimlerden oluşturmuş.

Esfender KORKMAZ

Yeni yönetim ekonomik istikrar getirebilir mi?

Ekonomi yönetimi, hükümet içindeki ilgili Bakanlar, Merkez Bankası ve ilgili kurumların tümüne deniliyor. Yeni Hükümette ekonomi yönetiminin başını Hazine ve Maliye Bakanı olan Mehmet Şimşek çekecek.

Dün ve önceki gün medyada Mehmet Şimşek'in, denenmiş ortadoks politikalara dönüleceği sözü ve enflasyonu düşürmek için almak istediği önlemler yer aldı. Bunlar; Merkez Bankası politika faizinin artırılması, kredi hacminde daralma, Fiyat, kira ve finansal kontrollerinin kaldırılması gibi geleneksel iktisat politikalarıydı.

Uluslararası piyasaları tarafından uygulanması beklenmesine rağmen, ortadoks politikaların adı bile, Türkiye'nin CDS oranının 500 baz puana inmesine, BİST 100 'ün artmasına neden oldu.

Öte yandan Bakanın Kemer sıkıya hazır olalım demesi, 2001 yılında İMF'nin maaş ve ücretlerin gerçekleşen enflasyon değil de, beklenen enflasyon kadar artırılmasını hatırlattı.

Uygulandığını varsayarsak bu politikaların başarı şansı nedir? Hangi şartlar altında enflasyon önlenir ve istikrar sağlanabilir?

1. MB bağımsızlığı ve politika faizinin reel faiz düzeyine çıkarılması

Eğer aynı zamanda demokratik ve hukuki altyapı da iyileşme olursa, MB bağımsızlığı ve reel faiz uygulaması yabancı sermaye girişine imkan verir. Merkez Bankası rezervleri artar. Ancak aynı zamanda MB'nin TL arzı da artar. Para arzındaki artış enflasyonu olumsuz etkiler. Doğrudan yabancı yatırım sermayesi girişi, cari açığın finansmanı için önemlidir. Ancak mesele cari açığın finansmanı değil, çözülmesidir. Bunun içinde il adımda - Çin ve Rusya'dan yaptığımız ithalatı düşürmek gerekiyor. Ama ithalat - kartelleri ve bağlantıları buna izin verecek mi? Sonrasında ithal girdiyi

yurt içinde üretmek için bu sektörlerde ithal ikamesine gitmek ve teşvik vermek gerekir. İthal ikamesi ile ortadoks politikalar bağdaşmıyor.

Faiz artışı TL' den kaçışı durdurur ve kur korumalı mevduat azalır. Bakanda Kur korumalı mevduatın, yeterli döviz rezervi oluşana kadar ve kur baskısı hafifleyene kadar sürdürülmesinin zaruri olduğunu açıkladı. KKM 'devam etmesi bütçe giderlerini artırır enflasyonla mücadeleyi zorlaştırır;

2. Kontrollerin kalkması ve Vergi mevzuatının sadeleştirilmesi;

2022 sonlarında TÜFE oranı yüzde 85 'e yükseldi. Ama konut kiralari yasa gereği yüzde 25 artışla sınırlı kaldı. Dünyada hiçbir hükümet ev sahibinin gelirinden kesip, kiracıya gelir transfer etmez. Devlet kira yardımı yapar veya sosyal konut yapar, ihtiyaç sahiplerine dağıtır veya ucuz kiraya verir.

Merkez Bankası her gün bir yasak getirdi ve bankaların çalışmasını engelledi. Bankalar zor durumda kaldı.

Yasaklar ve kontroller; piyasa ekonomisinde oyunun kuralına aykırıdır. İstikrarı bozdu ve sermaye çıkışlarına neden oldu. Doğrudan yabancı yatırım sermayesi girişini ve yatırımları engelledi. Yasakların kalkması kısmen piyasa için istikrar demektir.

Öte yandan vergi sisteminde sadeleştirmeye gidilmesi, vergi gelirlerini artırır ve bütçe açıklarının azalmasını sağlar.

4. "Kamu ihalelerinde şeffaflık "bütçe açıklarını frenler, açıkları ve enflasyonu düşürür.

Ancak; bütçe disiplini yoluyla enflasyonla mücadelede bütçe açıklarından daha önemli bir sorun; "**bütçe kaynaklarının popülist amaçlı kullanılması ile devlette israf ve yolsuzluktur.**"

Bakanın dediği şeffaflık, yolsuzlukla mücadele anlamına gelir, ne var ki bu günkü siyasi yapıda, devlette israfı ve popülizmi nasıl engelleyeceğine dair her zaman ve herkesin kafasında soru işaretleri vardır.

5. Öngörülebilir bir piyasa yapısı, planlama ve programlarla olur. Bu anlayış siyasi iktidarın anlayışı ile uyuşmaz. Orta vadeli programlar, yerli ve yabancı sermaye için güven vermez. Doğrudan yabancı yatırım sermayesi ciddi program ve İMF' gibi çıpa ister. Hükümet İMF' ye gider mi? Gitmezse taze döviz nasıl bulur? Bunlar da soru işaretleridir.

Sonuç; Türkiye de piyasada yaşanan güven sorunu da panik yaratıyor. Üretici ve satıcı, malımı yerine koyamam endişesi ile, demokrasi, hukuk ve mülkiyette sorun gördüğü için, fiyatları artırıyor.

07.06.2023

Türkiye de öteden beri, oligopol piyasalar, kartelleşme, düşük verimlilik, düşük kapasite kullanımı, teknoloji eksikliği nedeni ile yapısal enflasyon sorunu var. Yapısal sorunlar orta ve uzun dönemde istikrarlı plan programla çözülür.

Yine enflasyon arz- talep dengesizliğidir. Bu nedenle arz tarafı da önemlidir. Arz, yeni yatırım, kapasite ve verimlilik artışı yoluyla olur. Kredilerin kısıtlanması yatırım eğilimini düşürür. Bu nedenle talebin kısılmasını sağlayan kredileri ile yatırım kredilerinin ayrılması gerekir.

Dahası Demokrasi, hukuk ve güven sorunu ve özellikle mültecilerin getirdiği sorunlu ortam da yatırımları engelliyor.

Bu şartlarda mal arzını artırmak için, yeni hükümet aynı zamanda, demokratik ve hukuki altyapıyı iyileştirebilecek mi? Sığınmacıların yaşadığı terör benzeri olaylara engel olabilecek mi? Güven sağlayabilecek mi? Siyasi gerçeklere bakınca; inşallah demekten başka söyleyecek sözümüz kalmıyor.